

Teachers' Lived Experience of Designing and Assessing Elementary Students' Homework: A Phenomenological Study

Mohammad Sadeghi¹, Mohsen Farmahini Farahani^{*2}

1.Department of Educational Sciences, Faculty of Humanities, Shahed University, Tehran, Iran

2.Department of Educational Sciences, Faculty of Humanities, Shahed University, Tehran, Iran

Citation (APA): Sadeghi, M. Farmahini Farahani, M. (2025). Teachers' Lived Experience of Designing and Assessing Elementary Students' Homework: A Phenomenological Study. *The Journal of Research and Innovation in Primary Education*, 7(1), 202-226.

<https://doi.org/10.48310/reck.2025.18210.1450>

ARTICLE INFO

Keywords:

Elementary teachers,
Giorgi,
Homework,
Lived experience,
Night Exercise,
Phenomenology.

Received: 2025/01/25

Accepted: 2025/03/29

Available: 2025/03/29

ABSTRACT

Background and Objectives: This study aims to investigate the lived experiences of teachers in designing and evaluating elementary students' homework and analyze the phenomenology of their perspectives.

Methodology: To achieve the research objectives, a qualitative approach using a descriptive phenomenological method was employed. An in-depth analysis of the lived experiences of elementary school teachers during the 2024-2025 academic year was conducted. The statistical population of this study consisted of primary school teachers. Participants were selected through a snowball sampling method from elementary school teachers in Tehran. Data were collected using semi-structured interviews, which continued until theoretical saturation was reached. The data analysis was performed using Giorgi's five-step method.

Findings: By analyzing teachers' lived experiences and coding the data, five main themes were identified: the characteristics of homework, parental involvement, differences among students and their perceptions of homework, challenges faced by teachers in designing homework, and the impact of homework on students. Sub-themes were also extracted for each main theme. Teachers described effective homework as having an appropriate volume, diversity, and relevance while also highlighting challenges such as large class sizes and limited time. They observed that students' behavior varied based on family environments and previous learning experiences. According to teachers, homework fosters students' responsibility, independence, and the habit of studying.

Conclusion: The findings of this study indicate that well-designed and well-managed homework can be a valuable learning tool. However, concerns regarding the volume and quality of homework persist. It is recommended that new policies be adopted to enhance the quality of students' assignments and that new decisions be made regarding homework design by teachers.

* **Corresponding author:** Mohsen Farmahini Farahani, Department of Educational Sciences, Faculty of Humanities, Shahed University, Tehran, Iran
farmahinifar@yahoo.com

Extended Abstract

Introduction

Homework has long been an essential yet debated aspect of elementary education, acting both as a learning tool and a subject of ongoing discussion among educators, parents, and policymakers. Supporters argue that homework reinforces classroom learning, fosters self-discipline, and prepares students for academic challenges. However, critics emphasize its potential downsides, such as increased student stress, unequal learning opportunities, and additional burdens on families. While extensive research has examined homework's effectiveness, the firsthand experiences of teachers—who design, assign, and evaluate homework—remain underexplored. This study adopts a phenomenological approach to analyze how elementary school teachers perceive, implement, and assess homework within diverse classroom settings. By focusing on teachers' perspectives, the research aims to bridge the gap between theoretical debates and practical applications, providing insights into how homework can be optimized to support meaningful learning while addressing concerns related to student well-being and educational equity. The study's findings have significant implications for improving homework policies, enhancing teacher support, and fostering more effective home-school collaboration in elementary education.

Background and Purpose:

Homework has traditionally played a dual role in elementary education—reinforcing learning and preparing students for future academic challenges—while also sparking debate over issues such as stress, educational inequity, and disengagement. This study takes a phenomenological approach to deeply explore elementary teachers' experiences with homework design and evaluation, focusing on four key dimensions:

1. Conceptualizing and designing meaningful assignments
2. Parental involvement in the homework process
3. Challenges in assigning and assessing homework
4. The impact of student diversity on homework effectiveness

By systematically analyzing these aspects through the firsthand experiences of teachers, this research provides practical, evidence-based insights to develop balanced homework policies that support both educational goals and student well-being. The phenomenological approach enables a deeper understanding of these multifaceted issues, moving beyond theoretical discussions to capture the real-world challenges and professional judgments of educators.

Methodology:

This qualitative study used a descriptive phenomenological approach to explore the lived experiences of elementary school teachers regarding homework design and evaluation. Nineteen teachers from various elementary schools in Tehran participated during the 2023-2024 academic year. Snowball sampling was used to ensure diverse perspectives across gender, teaching experience, and grade levels. In-depth, semi-structured interviews lasting 45–75 minutes were conducted, reaching theoretical saturation by the ninth interview, but extended to nineteen for additional validation. The data were analyzed using Giorgi's five-step phenomenological method, which included: Bracketing researchers' preconceptions through reflective journaling, Holistic reading to understand the full context of teachers' experiences, Extracting and coding 427 significant statements, Transforming descriptions into meaningful psychological insights, Synthesizing findings while preserving participants' voices, To ensure research credibility, validation strategies included peer debriefing with educational experts, member checking with participants, and maintaining a detailed audit trail of analytical decisions. Ethical considerations were addressed through written informed consent, complete data anonymization, voluntary

participation, and institutional review board approval. This rigorous methodology allowed for both the identification of universal patterns in teachers' experiences and the preservation of each participant's unique perspective.

Findings:

The study's findings reveal a complex interaction between pedagogical goals and real-world classroom challenges. Teachers identified several key themes shaping their experiences with homework: Balancing learning and well-being: Effective homework should reinforce learning while considering students' mental health. Assignments should be differentiated to suit diverse learning needs while maintaining a manageable workload. Parental involvement: Teachers reported significant variability in parental support—ranging from constructive assistance that enhances learning to over-involvement that diminishes student autonomy, or complete disengagement that leaves students unsupported. Challenges in diverse classrooms: Designing inclusive homework remains difficult due to differences in socioeconomic backgrounds, learning abilities, and home environments. Teachers struggle with large class sizes and limited preparation time, making it challenging to customize assignments. Homework as a link between school and home: Assignments often expose disparities in resources and parental support, influencing students' academic performance. Institutional expectations vs. teacher judgment: Many teachers expressed frustration with standardized homework policies that do not account for student diversity, parental expectations, and developmental appropriateness. Student engagement with different homework types: Teachers noted that creative, skill-based assignments led to higher student engagement compared to traditional worksheets. These findings indicate that homework's educational value is highly dependent on its design, implementation, and the support system surrounding each student. The results highlight the need for more flexible, research-informed policies in elementary education.

Discussion and Conclusion:

This study highlights the dual nature of homework—it has the potential to enhance learning and student responsibility but also raises concerns related to equity, workload, and diverse student needs. Teachers' experiences suggest that one-size-fits-all homework policies are ineffective and should be replaced with student-centered approaches that consider learning styles, family contexts, and developmental appropriateness. Key takeaways from the study include: Redefining parental roles—Parents should support rather than substitute students' efforts. Providing professional development—Teachers need training on designing differentiated homework. Promoting flexible school policies—Schools should focus on quality over quantity when assigning homework. Implementing feedback mechanisms—Continuous evaluation of homework's impact on both academic progress and student well-being is crucial. Future research should explore the long-term effects of alternative homework models and how homework practices relate to student mental health and motivation. Ultimately, this study calls for rethinking homework—not as an unquestioned tradition, but as a dynamic educational tool that must evolve to meet the needs of diverse learners. By centering teacher expertise and student needs, schools can transform homework from a source of stress into an opportunity for deeper, more meaningful learning.

Suggestions: To maximize homework effectiveness, assignments should be flexible, student-centered, and tailored to individual learning needs. Schools should: Encourage parental involvement in a supportive role rather than direct intervention. Provide teachers with adequate time and resources to design purposeful assignments. Prioritize quality and variety over quantity in homework assignments. Regularly assess the impact of homework on academic performance and student well-being.

Ultimately, homework should shift from being a stressor to an opportunity for reinforcing learning in a supportive environment, ensuring both educational benefits and student development.

Ethical Considerations: Compliance with Ethical Guidelines: All ethical principles were followed. Participants were informed of their right to withdraw at any time and were fully briefed on the research process.

Role of Each Author: All authors contributed equally and in all stages of writing this article.

Conflict of Interest: The authors declare no conflicts of interest.

Acknowledgments: We extend our gratitude to all participants and those who supported this research.

مقاله پژوهشی

تجارب زیسته معلمان از طراحی و ارزیابی تکالیف دانش آموزان ابتدایی: یک مطالعه پدیدارشناختی

محمد صادقی^۱ و محسن فرمیپنی فراهانی^{۲*}

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه شاهد، تهران، ایران.

۲. استاد تمام، گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه شاهد، تهران، ایران.

مشخصات مقاله

چکیده

واژه‌های کلیدی:

تکلیف شب،

تجربه زیسته،

پدیدارشناسی،

جیورجی،

مشق شب،

معلمان ابتدایی

نویسنده مسئول

farmahinifar@yahoo.com

دریافت شده: ۶ بهمن ۱۴۰۳

پذیرش شده: ۹ فروردین ۱۴۰۴

منتشر شده: ۹ فروردین ۱۴۰۴

زمینه و هدف: تحقیق حاضر، با هدف بررسی تجربه زیسته معلمان از طراحی و ارزیابی تکالیف دانش آموزان ابتدایی، به تحلیل پدیدارشناختی انگاره آنان پرداخته است.

روش: در این پژوهش برای رسیدن به اهداف، با استفاده از رویکرد کیفی و با استفاده از روش پدیدارشناسی از نوع توصیفی، به تحلیل عمیق تجربه زیسته معلمان ابتدایی در سال تحصیلی ۱۴۰۳_۱۴۰۴ پرداخته است. جامعه آماری این پژوهش، معلمان مقطع ابتدایی بوده‌اند. مصاحبه‌شوندگان این پژوهش، از طریق روش نمونه‌گیری گلوله برفی از میان معلمان مقطع ابتدایی شهر تهران، انتخاب شده‌اند. در جمع‌آوری داده‌ها، از روش مصاحبه نیمه ساختاریافته، استفاده شده‌است. اخذ مصاحبه‌ها تا رسیدن به اشباع نظری ادامه داشته است. تحلیل داده‌ها با روش پنج مرحله‌ای جیورجی، انجام شده‌است.

یافته‌ها: با تحلیل تجارب زیسته معلمان و دسته‌بندی و کدگذاری داده‌ها، پنج مضمون اصلی، ویژگی‌های تکلیف، چگونگی ارتباط والدین با دانش آموزان، تفاوت دانش آموزان و ادراک آنان پیرامون تکالیف و چالش‌های معلمان در طراحی تکالیف شناسایی شده و همچنین برای هر یک از این پنج مضمون اصلی، مضامین فرعی نیز احصاء شده است. معلمان، ویژگی‌های تکلیف مفید را حجم مناسب تکلیف و متنوع بودن آن و چالش‌های مربوط پیرامون تکالیف، تعداد زیاد دانش آموزان و زمان کوتاه معرفی کرده‌اند. معلمان بیان داشتند که نوع برخورد دانش آموزان، بسته به محیط خانوادگی و تجارب یادگیری گذشته آنان متفاوت است. از دیدگاه معلمان، دانش آموزان در فرآیند انجام تکالیف، مسئولیت‌پذیر شده، مستقل بار آمده و عادت مطالعه در آنان نهادینه می‌شود.

نتیجه‌گیری: یافته‌های این تحقیق بیانگر این است که تکالیف، زمانی که به‌درستی طراحی و مدیریت شوند، می‌توانند ابزار مفیدی برای یادگیری باشند؛ با این حال، نگرانی‌های واقع‌بینانه‌ای در مورد حجم و کیفیت تکالیف وجود دارد. پیشنهاد می‌شود تا در جهت کیفیت‌بخشی به تکالیف دانش آموزان، سیاست‌های جدیدی اخذ نموده و در بحث آموزش معلمان در امر طراحی تکالیف تصمیمات جدیدی گرفته شود.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

مقدمه

تکلیف، واژه‌ای است که زیاد به کار برده می‌شود، اما تعریف دقیق و روشن، به‌طور واضح از آن وجود ندارد (گهتونی، ملک‌محمدی، منصوریان، ۱۳۹۸). علاوه بر این، مفاهیم مختلفی به‌عنوان استعاره‌هایی برای توصیف تکلیف شب به کار رفته است. تکلیف را به یک موضوع پیچیده^۱ (Corno, 1996)، یک مسئله اسرارآمیز^۲ (Trautwein&Köller, 2003)، به‌مثابه شغل کودکان^۳ (Corno& Xu, 2004)، به‌مانند یک آفتاب‌پرست^۴ (Trautwein&Lütke, 2009)، شبیه یک روی دو پیکر^۵ (Flunger& et al, 2015)، مسئله‌ای که از دیوار مدرسه پریده و وارد خانه شده (Alonso & et al, 2017)، یک رنج شیرین (باقری، ۱۴۰۰) و مظهر مشقت و کسالت (Hamed, 2024) تعبیر کرده‌اند. تکلیف، یک فرآیند چندوجهی است که شامل یک تعامل پیچیده از عوامل در دو زمینه خانه و سیستم مدرسه تا دانش‌آموزان است؛ به‌نوعی تکلیف در تلاقی خانه و مدرسه است (Warton, 2001). اصل کلمه تکلیف، جنبه رنج را مورد توجه قرار می‌دهد؛ چرا که بار سنگینی را گوشزد می‌کند که فرد باید آن را تحمل کند (باقری، ۱۴۰۰). تکلیف را با عبارت وظیفه‌ای که توسط معلمان برای دانش‌آموزان تعیین می‌شود تا در ساعت غیر مدرسه انجام پذیرد، تعریف می‌کند (Cooper, 1989). تکالیف، فعالیت‌های خودتنظیمی‌اند که در جهت یادگیری در نظام‌های آموزشی، زمان زیادی برای آن‌ها صرف می‌شود (Qin & Wang, 2025). مسئله تکلیف شب و مباحثات مربوط به آن همواره برای دانش‌آموزان، معلمان و اولیاء مطرح بوده و هست (سلیمانی‌شاد، مزیدی و خادمی، ۱۴۰۳). با وجود قدمت بیش از یک قرن تکلیف شب، همچنان بحث‌های گسترده‌ای پیرامون مزایا و معایب آن وجود دارد (Hamed, 2024). محققان تکالیف را به‌عنوان یک استراتژی مهم تدریس می‌دانند که عادت مطالعه را تقویت کرده و به پیشرفت تحصیلی منجر می‌شود (Wen& et al, 2023; Fan & et al, 2023; Cooper & Lindsay & Nye, 2000). اما همچنان به‌طور گسترده در میان معلمان، والدین و محققان در مورد مزایا و معایب آن بحث و جدل وجود دارد (Hamed, 2024)؛ بنابراین لازم است، دقیقاً روشن شود که تکلیف شب مفید است یا مضر؟ (پایدار، ابوالوفایی و اسدی‌جوبی، ۱۴۰۲). درحالی‌که کشورهای مختلف به‌خصوص در مقطع ابتدایی به بازنگری و حتی حذف تکالیف پرداخته‌اند و در برخی کشورها، تکالیف به فعالیت‌های اختیاری یا تداوم کارهای کلاسی محدود شده، اما در برخی کشورها همچنان به‌عنوان بخش مهمی از فرایند یادگیری تلقی می‌شود. طرفداران استدلال می‌کنند که تکالیف به تقویت درس‌های کلاس کمک می‌کنند، نظم و انضباط را تقویت کرده و دانش‌آموزان را برای چالش‌های آینده کمک می‌کند. از سویی دیگر منتقدان ادعا می‌کنند که تکالیف بیش از حد می‌تواند منجر به استرس، فرسودگی و مانع یادگیری شود (Deysolong, 2023). بحث پیرامون اثربخشی و یا مضر بودن تکالیف، همواره به‌مانند آونگ در جریان بوده و به نظر می‌رسد که پایانی نیز ندارد (Marzano & Pickering, 2007; Galwe, 2011). مطابق با این تضاد نظری، محققان بسیاری به بررسی نقش تکلیف شب، در پیشرفت یادگیری دانش‌آموزان پرداخته و نتایج گوناگونی را گزارش کرده‌اند. گروهی از این محققان به تأثیر مثبت تکلیف شب بر پیشرفت تحصیلی اشاره کرده‌اند (Cooper & et al, 1998; Betts, 1997) و گروهی نیز عنوان کرده‌اند که تکلیف شب در پیشرفت تحصیلی تأثیر منفی دارد (Mc mullen&Busscher, 2009).

مدنی، امینی و کاشانیان (۱۴۰۱) در پژوهش خود بیان می‌دارند که گاهی معلمان ماهیت تکلیف را به‌واسطه فشار والدین، مدیر مدرسه و یا سایر معلمان تغییر می‌دهند. باقری (۱۴۰۰) در پژوهش خود، ضمن اهمیت توجه فلسفی به مسئله تکلیف شب، به لزوم پویایی و به‌روزرسانی تکالیف درسی بر اساس مختصات و نیازهای هر دوره و زمان نیز اشاره می‌کند. محبی‌امین و جبله (۱۳۹۹) در پژوهش خود بیان می‌کنند که از دیدگاه معلمان حذف مشق شب و جایگزینی تکالیف مهارت‌محور، آثار مثبتی برای یادگیری دانش‌آموزان دارد. نوری‌ساری (۱۳۹۸) در پژوهش خود نتیجه می‌گیرد که

¹complicated subject²mysterious³job of childhood⁴chameleons⁵on two bodies

اگر تکلیف درست و صحیح ارائه شود، آثار مثبت فراوانی دارد و اثرات مخرب تحقیق مربوط به تکالیفی است که شرایط لازم را نداشته باشد که از جمله آنان: در نظر نگرفتن توان دانش آموز، موقعیت خانوادگی آنان و اهداف و چارچوب مشخص است. ماجرچیکو^۱ (۲۰۲۴) در پژوهش خود، تکالیف را منعکس کننده نابرابری های آموزشی بیان می دارد. باتیا و سید^۲ (۲۰۲۴) در پژوهش خود نتیجه می گیرند که تکالیف سنگین تأثیرات منفی بر روی سلامت جسمانی، اجتماعی و عاطفی دانش آموزان دارد. کامبونا^۳ (۲۰۲۴)، در پژوهش خود، به بررسی شیوه های والدین در مساعدت به کودکان پیش دبستانی در امر تکالیف می پردازد. این مطالعه نتیجه می گیرد، مشارکت والدین در انجام تکالیف کودکان برای بهبود روابط کودک و والدین و نظارت بر پیشرفت تحصیلی کودکان حیاتی است. آرگن و دورموش^۴ (۲۰۲۱) در پژوهش خود، به بررسی تجربیات گروهی از معلمان از تکالیف، در تدریس ریاضیات می پردازند. شرکت کنندگان این تحقیق، با استفاده از روش نمونه گیری انتخاب شده اند. این تحقیق نشان می دهد که معلمان ریاضی، تکالیف را برای اهداف مختلفی مانند اطمینان از درک مطالب، حفظ دانش و استفاده از موضوعات آموخته شده تعیین می کنند. پاستوریکو^۵، هیدایتی^۶ و راسموین^۷ (۲۰۱۹) در پژوهش خود از زبان دانش آموزان دبیرستانی بیان می دارد که آن ها استدلال می کنند که تکالیف ریاضی، آن ها را از نظر ذهنی و جسمی خسته کرده و بهتر است، مسائل و تکالیف در مدرسه حل شوند تا در صورت لزوم از معلم کمک بگیرند. رایت^۸ (۲۰۱۰)، در پژوهش خود که با روش پدیدارشناسی انجام شده، به بررسی و مقایسه دیدگاه دانش آموزان، معلمان و خانواده ها پیرامون تکالیف می پردازد. علی رغم اینکه هر کدام از گروه ها باورهای متفاوتی درباره تکالیف داشتند، اما این گروه ها باورهای یکسانی را نیز مورد توجه قرار داده اند.

در پژوهش های موجود، پژوهشگران بیشتر به جنبه های کمی و آموزشی تکالیف پرداخته اند؛ اما تجربه های زیسته دانش آموزان، والدین و معلمان کمتر مورد توجه قرار گرفته و به نوعی مغفول واقع شده است. هدف این پژوهش، بررسی تجارب زیسته معلمان از تکالیف با استفاده از رویکرد پدیدارشناسی است. این روش به ما اجازه می دهد تا به کیفیت این تجربه ها و تأثیرات آن ها بر روند یادگیری دانش آموزان توجه کنیم. علاوه بر این، بررسی نقش عوامل فرهنگی و تربیتی در شکل گیری این تجربه ها و شناسایی چالش های موجود از دیگر اهداف مهم، این پژوهش است. این پژوهش می کوشد تا به درکی عمیق تر از تأثیرات این پدیده بر جنبه های روان شناختی، اجتماعی و آموزشی دانش آموزان دست یابد و راهکارهایی برای بهبود کیفیت یادگیری و کاهش استرس ناشی از تکالیف شب ارائه کند. سؤال اصلی این پژوهش، این است که: معلمان چگونه تکالیف شب را تجربه و درک می کنند؟ به طور کلی پژوهش حاضر به دنبال یافتن پاسخ به این سؤال کلی و اساسی است که معلمان پدیده تکالیف شب را چگونه برداشت می کنند و معلمان چگونه تجربه خود را از طراحی و اجرای تکالیف شب برای دانش آموزان توصیف می کنند؟ که در جهت صورت بندی دقیق تر از این سؤال کلی، داده های جمع آوری شده پس از کدگذاری و تحلیل در قالب پاسخ به سؤالات پژوهش صورت بندی شده اند.

روش

در جهت کشف تجربه زیسته معلمان در طراحی و ارزیابی تکالیف، در این پژوهش از رویکرد کیفی^۹ (داده محور) استفاده شده است. پژوهش به روش پدیدارشناسی^{۱۰} توصیفی هوسرل^{۱۱} انجام شده است که به دنبال بررسی چگونگی

¹majercikova

²bhatia&sayed

³kambona

⁴ergen&durmus

⁵pastoriko

⁶hidayati

⁷rasmuin

⁸wright

⁹qualitative approach

¹⁰phenomenology

¹¹husserl

تجربه آدمی از آگاهی^۱ در جهت دسترسی به ماهیت اساسی پدیده‌ها است (باقری، سجادیه و توسلی، ۱۳۸۹). در این تحقیق، برای کشف ماهیت تکالیف، از این روش استفاده گردیده است. در این پژوهش، پدیده و سوژه محوری که مورد مطالعه و بررسی قرار گرفته، دیدگاه و تجربه زیسته معلمان، پیرامون طراحی و ارزیابی تکالیف بوده است. در رویکرد کیفی، انتخاب مشارکت‌کنندگان بر پایه هدف صورت می‌پذیرد. در این صورت، پژوهشگر موارد را برمی‌گزیند که بیشترین اطلاعات را در خصوص پدیده مطالعه داشته باشند و پژوهشگر بتواند از طریق آن، پدیده مورد نظر را در عمق کشف کند (گال، بورگ و گال، ۱۳۸۶)؛ در این تحقیق، از افرادی بررسی شده که بیشترین اطلاعات را در رابطه با موضوع مورد نظر دارند (خنifer و مسلمی، ۱۳۹۷). از این رو جامعه آماری این پژوهش را معلمان مقطع ابتدایی شهر تهران در نیم‌سال اول سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۴ تشکیل داده‌اند که از طریق روش نمونه‌گیری غیراحتمالی گلوله برفی برای انجام مصاحبه انتخاب شده‌اند. در پدیدارشناسی، نمونه‌گیری هدفمند استفاده می‌شود و در آن به علاوه، افراد یا منابع نمونه از قبل مشخص نیستند و انتخاب موارد بعدی، بستگی به کفایت اطلاعات حاصله دارد؛ لذا نمونه‌گیری تا اشباع نظری ادامه می‌یابد (عابدی و نصرافهان، ۱۳۹۳). داده‌های تحقیق، با روش مصاحبه نیمه‌ساختاریافته جمع‌آوری شده است. برای اطمینان از روایی سؤالات مصاحبه، از بازبینی متخصصان و اجرای پایلوت استفاده شد. پایایی نیز از طریق ثبات درونیو توافق بین کدگذاران تأیید گردید. بر این اساس، به‌منظور فراهم ساختن ارتباط بهتر و فهم عمیق‌تر مصاحبه‌ها بر پایه اصل اشباع^۲ و با تکراری شدن^۳ پاسخ‌ها به ۱۹ نفر رسید. در خصوص تعداد نمونه، نمونه مکفی از نظر کرسول^۴ (۱۹۹۸) تا ده نفر خصوصاً در مصاحبه‌های عمیق ذکر شده است. داده‌های این پژوهش، در مصاحبه شماره ۹ به اشباع رسید، اما به علت اطمینان از این مهم تا مصاحبه ۱۹ نیز پیش رفتیم. اطلاعات مصاحبه‌شوندگان بنابر درخواست آنان محرمانه باقی می‌ماند و در ادامه در جدول شماره ۱ اطلاعات کلی آنان آورده خواهد شد.

جدول ۱. مشخصات کلی مصاحبه‌شوندگان

ردیف	جنسیت	تحصیلات	سابقه تدریس	محل تدریس	سن	پایه تدریس
۱	مرد	کارشناسی ارشد روان‌شناسی	۱۸	منطقه ۷	۴۵	دوم ابتدایی
۲	زن	کارشناسی آموزش ابتدایی	۵	منطقه ۱۲	۲۹	اول ابتدایی
۳	مرد	کارشناسی ارشد مشاوره	۱۲	منطقه ۳	۳۷	چهارم ابتدایی
۴	زن	کارشناسی آموزش ابتدایی	۱۵	منطقه ۱۹	۴۱	پنجم ابتدایی
۵	مرد	دکتری علوم تربیتی	۲۸	منطقه ۵	۵۳	ششم ابتدایی
۶	زن	کارشناسی آموزش ابتدایی	۸	منطقه ۱۰	۳۲	پنجم ابتدایی
۷	مرد	دکتری ریاضی	۲۲	منطقه ۱۴	۴۸	دوم ابتدایی
۸	زن	کارشناسی آموزش ابتدایی	۲	منطقه ۱	۳۶	اول ابتدایی
۹	مرد	کارشناسی ارشد علوم تربیتی	۱۴	منطقه ۸	۳۹	چهارم ابتدایی
۱۰	زن	کارشناسی ارشد ادبیات	۹	منطقه ۱۶	۳۴	سوم ابتدایی

^۱consciousness^۲saturation^۳repetitious^۴creswell

ردیف	جنسیت	تحصیلات	سابقه تدریس	محل تدریس	سن	پایه تدریس
۱۱	مرد	کارشناسی ارشد تاریخ	۲۵	منطقه ۶	۵۰	ششم ابتدایی
۱۲	زن	کارشناسی آموزش ابتدایی	۴	منطقه ۱۱	۲۸	اول ابتدایی
۱۳	مرد	کارشناسی ارشد جامعه‌شناسی	۲۰	منطقه ۲	۴۴	دوم ابتدایی
۱۴	زن	کارشناسی ارشد الهیات	۶	منطقه ۹	۳۱	سوم ابتدایی
۱۵	مرد	کارشناسی ارشد حقوق	۲۷	منطقه ۴	۵۲	چهارم ابتدایی
۱۶	زن	کارشناسی آموزش ابتدایی	۲	منطقه ۱۷	۲۴	پنجم ابتدایی
۱۷	مرد	دکتری علوم تربیتی	۲۳	منطقه ۱۳	۴۷	ششم ابتدایی
۱۸	زن	کارشناسی ارشد مشاوره	۱۱	منطقه ۱۸	۳۶	اول ابتدایی
۱۹	مرد	کارشناسی ارشد روان‌شناسی	۱۶	منطقه ۱۵	۴۲	سوم ابتدایی

در ادامه، کدگذاری داده‌ها با روش کدگذاری باز^۱، انجام شد. برای تحلیل پاسخ معلمان، از روش پنج مرحله‌ای جیورجی^۲ استفاده شده است. بسیاری از محققین، روش جیورجی را بهترین روش می‌دانند؛ چرا که کمترین نقش را برای ایده‌های شخصی معلم قائل بوده و به دنبال درک و فهم شرکت‌کنندگان بدون تعصبات و عقاید شخصی محقق است (گرگانی و دهقانی، ۱۴۰۰؛ Whiting, 2001). مراحل این روش در شکل ۱ آمده است.

شکل ۱: روند تجزیه و تحلیل داده‌های پدیدارشناسی (روش جیورجی) (نقدی و جدی، ۱۴۰۲، ص ۸۰۶).

برخی نویسندگان در معرفی روش تحلیل جیورجی، به دو بخش تحلیل فردی و تحلیل ترکیبی اشاره می‌کنند (بردی‌قرجه، مهرانی، دیده‌خانی و سمیعی، ۱۴۰۱). تحلیل فردی، به تحلیل داده‌های مربوط به هر مصاحبه به صورت انفرادی اطلاق می‌گردد، در حالی که تحلیل ترکیبی مصاحبه‌ها به عنوان یک گروه در نظر گرفته شده و اشتراک بین آن‌ها بررسی می‌شود (Anderson, 2010)؛ که در این تحقیق از تحلیل ترکیبی استفاده شده است؛ یعنی نظرات تمام مصاحبه به صورت کلی تحلیل شده است. گام اول در نظر گرفتن نگرش ترانسندنتال پدیدارشناسی^۳ است (Giorgi, 2007). در این مرحله، پژوهشگر پیش‌فرض‌هایش را کنار می‌گذارد (Broome, 2011). گام بعدی، مطالعه کلی با هدف درک زبان شرکت‌کنندگان است که جیورجی آن را فرایند آشنایی^۴ نامیده است (Migel, 2009). این مرحله، بر اساس

¹open Coding

²giorgi

³transcendental phenomenological attitude

⁴familiarization

دیدگاه گشتالتی بر این فرض استوار است که کسی قادر خواهد بود، روابط بین اجزا را درک کند که یک‌بار سرتاسر متن مصاحبه را مورد بررسی قرار دهد (Thorkildsen & Raholm, 2010) و فرض بر این است که کلیه قسمت‌های مصاحبه به هم مرتبط است (Giorgi, 1989). مرحله سوم، تفکیک واحدها^۱ است. پژوهشگر قصد دارد، متن مصاحبه‌ها را به واحدهای معنایی تجزیه نماید که ضمن تحلیل عمیق‌تر مدیرت‌آن‌ها به سهولت انجام گیرد (Giorgi, 1975). در گام چهارم، محقق بخش‌های اضافی مصاحبه‌ها را حذف و به تبدیل^۲ واحدهای معنایی به عبارت توصیفی و زبان علمی می‌پردازد (De Castro, 2003). مرحله نهایی تحلیل داده‌ها، پژوهشگر بر ابعاد مشترک تجارب کلی مشارکت‌کنندگان تمرکز و توصیف نهایی پدیده مورد مطالعه را به عمل می‌آورد (Anderson, 2010).

برای اعتبارسنجی داده‌ها از روش پرسشگری هم‌تایان و معیار اصالت (Lincoln & Guba, 1982) استفاده شده است. محققان، پس از ارائه تحقیقات به ۲ معلم با سابقه و ۲ عضو هیئت علمی دانشگاه، از نظرات و نکات آن‌ها در تحلیل داده‌ها و روش تحقیق استفاده کردند و پس از اخذ و مکتوب‌سازی مصاحبه‌ها، به مصاحبه‌شوندگان ارائه شد تا ضمن تأیید و تصحیح آن‌ها، مواردی را که در زمان مصاحبه فراموش و یا به‌تازگی به ذهن آنان رسیده را اضافه نمودند.

یافته‌ها

۱) پاسخ سؤال اول، معلمان برای تکلیف، چه ویژگی‌هایی را در نظر می‌گیرند؟

جدول ۲. داده‌ها و کدگذاری پیرامون ویژگی‌های تکلیف مفید

مضمین اصلی	مضمین فرعی	نمونه‌ای از متون یا داده اصلی
	تفاوت‌های فردی	«مهم است که تکلیف با توجه به توانایی‌ها و سطوح مختلف دانش‌آموزان تنظیم شود»
	تفاوت‌های خانوادگی	«شرایط خانوادگی هر دانش‌آموز می‌تواند، بر توانایی انجام تکالیف شب او تأثیر گذاشته و در تکلیف‌دهی باید به آن توجه شود»
	تکالیف متنوع	«تکالیف متنوع باعث می‌شود که دانش‌آموزان احساس خستگی و یکنواختی نکنند و با اشتیاق بیشتری به انجام آن‌ها بپردازند»
ویژگی‌های تکلیف مفید	درگیر کردن حواس مختلف	«تکالیفی که حواس مختلف را درگیر می‌کند، باعث می‌شوند که دانش‌آموزان به شیوه‌های متنوع‌تری مطالب را بیاموزند و بهتر به خاطر بسپارند»
	حجم مناسب تکالیف	«تکالیف باید حجم کمی داشته باشند تا دانش‌آموزان آن‌ها را با کیفیت انجام دهند»
	تناسب با اهداف و محتوای آموزشی	«تکالیف باید با اهداف آموزشی مطابقت داشته باشند»
	تکالیف مهارت‌محور	«دانش‌آموزان نسبت به تکالیف مهارت‌محور رغبت بالایی نشان می‌دهند»
	مکمل تدریس	«تکالیف باید نقش مکمل کننده تدریس را ایفا کنند»

¹determination of Parts

²transformation

پاسخ به این سؤال که معلمان چه ویژگی‌هایی را در طراحی تکالیف در نظر می‌گیرند، می‌تواند دیدگاه جامع درباره نقش آن‌ها ارائه کند. ویژگی‌هایی مانند تفاوت‌های فردی، خانوادگی و محیطی دانش‌آموزان، تنوع در تکالیف، حجم مناسب، درگیر کردن حواس مختلف، تطابق با هدف آموزشی، تکالیف مهارت‌محور و مکملی برای تدریس، ویژگی‌هایی هستند که معلمان بیان داشتند. بررسی دقیق‌تر این ویژگی‌ها و نحوه تأثیرگذاری آن‌ها، به شفاف‌سازی تصویری از فرآیند طراحی تکالیف منجر می‌شود و می‌توان به بهبود کیفیت تکالیف و کارآمدتر شدن آن‌ها در آموزش و پرورش کمک کرد.

۱-۱. توجه به تفاوت‌های فردی

برخی تکالیف، بدون شناخت از دانش‌آموزان تجویز می‌شود (Kambona, 2024). به گفته برخی معلمان «هر دانش‌آموز نیاز دارد که تکالیف متناسب با نیازها و روش یادگیری خودش باشد». این نقل قول، نشان‌دهنده اهمیت تنظیم تکالیف بر اساس روش‌های یادگیری متفاوت دانش‌آموزان است. یکی دیگر از معلمان بیان است: «مهم است که تکالیف با توجه به توانایی‌ها و سطوح مختلف دانش‌آموزان تنظیم شود». معلمان، به دنبال ایجاد تکالیفی هستند که با سطح پیشرفت و توانایی هر دانش‌آموز هماهنگ باشد و همه دانش‌آموزان بتوانند، به‌طور مؤثر از آن بهره‌مند شوند. معلمی دیگر اشاره کرده است: «ما باید تفاوت‌های فردی را در نظر بگیریم تا تکالیف برای همه دانش‌آموزان کارآمد و مفید باشد».

۱-۲. توجه به تفاوت‌های خانوادگی و محیطی

شرایط دانش‌آموزان با یکدیگر یکسان نیست (همان). یکی از معلمان بیان کرده است: «شرایط خانوادگی هر دانش‌آموز می‌تواند، بر توانایی انجام تکالیف شب او تأثیر بگذارد». این نقل قول، نشان‌دهنده اهمیت درک شرایط خانوادگی متفاوت دانش‌آموزان در تنظیم تکالیف شب است. معلمان، به اهمیت شرایط محیطی که دانش‌آموزان در آن زندگی می‌کنند، توجه دارند. یکی از معلمان اظهار داشته است: «محیط زندگی دانش‌آموزان می‌تواند نقشی کلیدی در چگونگی انجام تکالیف شب آن‌ها ایفا می‌کند».

۱-۳. تکالیف متنوع

یکی از معلمان اشاره کرده: «تکالیف باید متنوع باشند تا دانش‌آموزان بتوانند از زوایای مختلف به موضوع نگاه کنند». تنوع در تکالیف می‌تواند، به تقویت انگیزه و علاقه دانش‌آموزان کمک کند. یکی از معلمان بیان کرده است: «تکالیف متنوع باعث می‌شود که دانش‌آموزان احساس خستگی و یکنواختی نکنند و با اشتیاق بیشتری به انجام آن‌ها بپردازند». این بیان، نشان‌دهنده تأثیر مثبت تنوع در تکالیف بر انگیزه و علاقه‌مندی دانش‌آموزان است. همچنین، معلمان بر اهمیت ارائه تکالیف متنوع برای پوشش دادن به مهارت‌های مختلف تأکید دارند. یکی از معلمان اظهار داشته است: «تنوع در تکالیف به ما این امکان را می‌دهد که مهارت‌های مختلف دانش‌آموزان را در زمینه‌های گوناگون تقویت کنیم، از جمله مهارت‌های تحلیلی، خلاقیت و تفکر انتقادی».

۱-۴. درگیر کردن حواس مختلف دانش‌آموزان

معلمی اشاره کرده: «تکالیفی که حواس مختلف را درگیر می‌کنند، باعث می‌شوند که دانش‌آموزان به شیوه‌های متنوع‌تری مطالب را بیاموزند و بهتر به خاطر بسپارند». معلمی دیگر نیز بیان کرده: «وقتی تکالیف شامل فعالیت‌هایی می‌شوند که نیاز به استفاده از حواس مختلف دارند، دانش‌آموزان بیشتر مشتاق به انجام آن‌ها می‌شوند و حواس مختلف آنان درگیر یادگیری می‌شود».

۱-۵. حجم کم

یکی از ویژگی‌های دیگری که معلمان سعی دارند برای تکالیف در نظر می‌گیرند، حجم کم تکالیف است. این ویژگی به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا بدون فشار زیاد بتوانند تکالیف خود را به‌طور مؤثر انجام دهند و تعادل بین زندگی شخصی و آموزشی خود را حفظ کنند. یکی از معلمان اشاره کرده است: «تکالیف باید حجم کمی داشته باشند تا دانش‌آموزان بتوانند، آن‌ها را با کیفیت انجام داده و از یادگیری خود لذت ببرند». علاوه بر این، حجم کم تکالیف می‌تواند به کاهش استرس و خستگی دانش‌آموزان کمک کند. یکی از معلمان بیان کرده: «حجم کم تکالیف باعث می‌شود که دانش‌آموزان احساس خستگی نکنند و با انرژی و تمرکز بیشتری به انجام آن‌ها بپردازند». یکی از معلمان اظهار داشته:

«تکالیف باید به گونه‌ای تنظیم شوند که دانش‌آموزان بتوانند، زمان مناسبی را برای آن‌ها اختصاص دهند و همچنان وقت کافی برای فعالیت‌های دیگر داشته باشند»

۶-۱. تناسب با اهداف و محتوای آموزشی

محتوای تکالیف باید محتوای تدریس‌شده در کلاس درس را پوشش داده (Rahmani, 2024) و در جهت تحقق اهداف آموزشی باشند. معلمی بیان داشت: «تکالیف باید به گونه‌ای طراحی شوند که اهداف آموزشی مشخص را دنبال و به تقویت مفاهیم آموزشی کمک کنند». معلمی دیگر اشاره کرده: «تکالیفی که با اهداف آموزشی همخوانی دارند، به دانش‌آموزان کمک می‌کنند تا بهتر یاد بگیرند و بفهمند که چرا این تکالیف مهم‌اند». معلمان متفق‌القول بر این بودند که تکالیف باید از محتوای تدریس‌شده در کلاس درس طراحی شده و از تکالیف بی‌معنی پرهیز شود.

۷-۱. تکالیف مهارت محور

این ویژگی، به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا مهارت‌های عملی و کاربردی خود را تقویت کنند و به یادگیری مفاهیم به صورت عملی بپردازند. معلمان بالاتفاق بیان می‌کنند: «دانش‌آموزان از تکالیفی که مهارت محور باشد، استقبال کرده و خوب است، چرخشی به سمت تغییر تکالیف به سوی مهارت محور شدن آن‌ها داشته باشیم». همچنین، تکالیف مهارت محور می‌تواند به افزایش انگیزه و علاقه دانش‌آموزان کمک کند. علاوه بر این، معلمان بر اهمیت تکالیفی که به تقویت مهارت‌های تفکر انتقادی، حل مسئله و خلاقیت می‌پردازند، تأکید دارند. یکی از معلمان بیان کرد: «تکالیف باید به گونه‌ای باشند که دانش‌آموزان را به تفکر انتقادی و حل مسئله وادار کنند و خلاقیت آن‌ها را تقویت کنند».

۸-۱. تکمیل‌کننده تدریس

نقش مکمل بودن تکالیف برای فرآیند تدریس، یکی از ویژگی‌های برجسته‌ای است که معلمان برای تکالیف در نظر می‌گیرند. معلمان بیان داشته‌اند که: «تکالیف، باید به گونه‌ای طراحی شوند که مطالب تدریس‌شده در کلاس را تقویت و تثبیت کنند». این نقل قول نشان‌دهنده این است که تکالیف می‌توانند، به تثبیت یادگیری دانش‌آموزان کمک کرده و بر تثبیت یادگیری و تسلط بیشتر دانش‌آموزان بر مفاهیم، می‌پردازد. معلمی دیگر بیان کرده: «تکالیف باید به گونه‌ای باشند که دانش‌آموزان بتوانند، مطالب آموخته‌شده در کلاس را مرور و تمرین کنند تا یادگیری آن‌ها عمیق‌تر شود».

۲) پاسخ سؤال دوم: از نظر معلمان، ارتباط والدین و دانش‌آموزان در رابطه با تکالیف چگونه است؟

جدول ۳. داده‌ها و کدگذاری پیرامون ویژگی ارتباط والدین با دانش‌آموزان در رابطه با تکالیف

نمونه‌ای از متون یا داده اصلی	مضامین فرعی	مضامین اصلی
«وقتی والدین به طور مداوم در انجام تکالیف دخالت می‌کنند، دانش‌آموزان ممکن است، نتوانند به طور مستقل فکر کنند و مشکلات خود را حل کنند»	مداخله بیش از حد	ارتباط والدین با دانش‌آموزان در رابطه با تکالیف
«برخی والدین با اعمال فشارهای نا به جا، عامل استرس و نگرانی دانش‌آموزان شده و کیفیت یادگیری آنان را کاهش می‌دهند»	فشار نامتعارف	
«تکالیف، نقش ارتباطی میان خانه و مدرسه دارند»	ارتباط بین خانه و مدرسه	ارتباط والدین با دانش‌آموزان در رابطه با تکالیف
«تکالیف، عامل تسریع در وصول به اهداف آموزشی هستند»	مساعادت در وصول به هدف	
«برخی والدین این قدر نسبت به تکالیف بی تفاوت هستند که دیگر دانش آموز به یادگیری و انجام تکالیف اهمیتی نمی‌دهد»	بی تفاوتی	ارتباط والدین با دانش‌آموزان در رابطه با تکالیف
«والدین نسبت به روش‌های جدید آموزش و مطالب جدید درسی بی اطلاع بوده و عامل به وجود آمدن تناقض در یادگیری می‌شوند»	بی اطلاعی	

مضامین اصلی	مضامین فرعی	نمونه‌ای از متون یا داده اصلی
	انتقاد از تکلیف و معلم	«والدین که در حضور دانش‌آموزان از معلم و تکالیف انتقاد می‌کنند، دانش‌آموزان دیگر توجه به تکالیف نمی‌کنند»

مشارکت والدین در امر تکالیف دانش‌آموزان هم مثبت و هم منفی تلقی می‌شود (جهانبخشی، ۱۴۰۳؛ Gonida & Cortina, 2014; cooper & et al, 2006). این تأثیرات شامل مواردی از قبیل مداخله بیش از حد والدین، اعمال فشار نامتعارف، تقویت ارتباط میان خانه و مدرسه، ایفای نقش تسهیل‌گری در تحقق اهداف، بی‌توجهی یا ناآگاهی نسبت به تکالیفو حتی انتقاد از معلمان در حضور دانش‌آموزان است.

۱-۲. دخالت بیش از حد

یکی از معلمان بیان کرده است: «وقتی والدین به‌طور مداوم در انجام تکالیف دخالت می‌کنند، دانش‌آموزان ممکن است، نتوانند به‌طور مستقل فکر کنند و مشکلات خود را حل کنند». این نقل‌قول، نشان‌دهنده اثر منفی دخالت بیش از حد بر استقلال و توانایی حل مسئله دانش‌آموزان است. علاوه بر این، برخی معلمان به تأثیر دخالت بیش از حد والدین بر کاهش اعتماد به نفس دانش‌آموزان اشاره کرده‌اند. یکی از معلمان اظهار داشته است: «دخالت زیاد والدین می‌تواند، باعث شود که دانش‌آموزان احساس کنند، نمی‌توانند به‌تنهایی از عهده تکالیف برآیند و این موضوع به کاهش اعتماد به نفس آن‌ها منجر می‌شود». یکی از معلمان اشاره کرده است: «والدین باید به دانش‌آموزان کمک کنند تا خودشان مسائل را حل کنند، نه اینکه همه چیز را برای آن‌ها انجام دهند. تعیین مرزهای مناسب می‌تواند به توسعه استقلال و مهارت‌های حل مسئله دانش‌آموزان کمک کند».

۲-۲. مداخله و فشار نامتعارف

این موضوع می‌تواند، تأثیرات منفی بر عملکرد و رفتار دانش‌آموزان داشته باشد. یکی از معلمان بیان کرده است: «والدینی که به‌طور مداوم فشار زیادی بر دانش‌آموزان برای انجام تکالیف وارد می‌کنند، ممکن است باعث ایجاد استرس و اضطراب در آن‌ها شوند». برخی معلمان به تأثیر فشار زیاد والدین بر کاهش علاقه و انگیزه دانش‌آموزان اشاره کرده‌اند. یکی از معلمان اظهار داشته است: «فشار نامتعارف والدین ممکن است، باعث شود که دانش‌آموزان علاقه و انگیزه خود را نسبت به انجام تکالیف از دست بدهند و به‌طور کلی از فرآیند یادگیری دل‌زده شوند». معلمی اشاره کرده: «والدین باید به جای اعمال فشار، دانش‌آموزان را تشویق کنند و محیطی آرام و حمایت‌کننده برای آن‌ها فراهم کنند تا بتوانند با انگیزه و علاقه به انجام تکالیف بپردازند».

۳-۲. ارتباط بین خانه و مدرسه

معلمان نحوه ارتباط والدین با دانش‌آموزان را در رابطه با تکالیف و یکی از مواردی که به آن اشاره می‌کنند، نقش ارتباطی تکالیف میان خانه و مدرسه است. یکی از معلمان بیان کرده است: «تکالیف، نقش ارتباطی میان خانه و مدرسه است». معلمی دیگر بیان داشته که: «وقتی والدین تکالیف را بررسی می‌کنند از روند آموزشی آگاه می‌شوند و از تصمیمات معلم حمایت می‌کنند». به‌طور کلی از نظر برخی صاحب‌نظران نیز تکالیف پل ارتباطی میان دانش‌آموزان، والدین و مدرسه است (Syla, 2023; Calarco & et al, 2022; Ma & et al, 2015).

۴-۲. مساعدت در وصول به هدف

یکی از دیگر مواردی که معلمان به آن اشاره می‌کنند، نقش مساعدت والدین در وصول به اهداف آموزشی است. این موضوع می‌تواند، تأثیرات مثبتی بر عملکرد و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان داشته باشد. یکی از معلمان بیان کرده است: «حمایت و مداخله اصولی والدین منجر به سهولت در وصول به اهداف آموزشی است». علاوه بر این، یکی از معلمان اظهار داشته است: «وقتی والدین به‌طور منظم دانش‌آموزان را تشویق می‌کنند و آن‌ها را برای رسیدن به اهداف آموزشی‌شان انگیزه می‌دهند، دانش‌آموزان با اشتیاق بیشتری به تکالیف خود می‌پردازند».

۵-۲. بی تفاوتی

یکی از موارد دیگری که معلمان به آن اشاره می‌کنند، بی تفاوتی والدین نسبت به تکالیف و موضوعات درسی دانش‌آموزان است. این موضوع می‌تواند، تأثیرات منفی بر عملکرد و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان داشته باشد. معلمان بیان کرده‌اند: «والدینی که نسبت به تکالیف و موضوعات درسی دانش‌آموزان بی تفاوت‌اند، فرزندان آن‌ها نیز تکالیف را صحیح و مداوم انجام نمی‌دهند». معلّمی دیگر بیان داشته که: «نوقتی والدین هیچ علاقه‌ای به تکالیف و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان نشان نمی‌دهند، دانش‌آموز نیز ممکن است، انگیزه و علاقه خود را به یادگیری از دست بدهند».

۶-۲. بی اطلاعی

یکی از موارد دیگری که معلمان به آن اشاره کرده‌اند، بی اطلاعی والدین از تکالیف و موضوعات درسی دانش‌آموزان است. یکی از معلمان بیان کرده است: «برخی والدین از روش‌ها و شیوه‌ها و موضوعات جدید اطلاعی ندارند». معلمان که از روش‌ها نوین تدریس و آموزش و تکالیف خلاقانه استفاده می‌کنند، می‌گویند: «برخی والدین که از رشته‌های جدید و تکالیف خلاقانه و بازی‌وارسازی آموزش اطلاعی ندارند، همواره بیان می‌کنند که: «شما که در کلاس همیشه بازی می‌کنید پس کی درس می‌دهید!!!». همچنین، معلمان به اهمیت آموزش والدین در زمینه‌های مختلف درسی و تکالیف شب تأکید دارند. یکی از معلمان اشاره کرده است: «آموزش والدین درباره تکالیف و موضوعات درسی می‌تواند به آن‌ها کمک کند تا به‌طور مؤثرتری در فرآیند یادگیری دانش‌آموزان دخالت کنند و حمایت لازم را فراهم کنند».

۷-۲. انتقاد از معلمان و تکالیف در حضور دانش‌آموز

یکی از معلمان بیان کرده است: «وقتی والدین در حضور دانش‌آموزان از معلّم و تکالیف انتقاد می‌کنند، این موضوع می‌تواند، باعث تضعیف احترام دانش‌آموزان به معلّم و کاهش انگیزه آن‌ها برای انجام تکالیف شود». این بیان، نشان‌دهنده اثر منفی انتقاد والدین بر نگرش و احترام دانش‌آموزان به معلّم است. برخی تحقیقات به والدین توصیه می‌کنند که به جای انتقاد به دنبال مشارکت و همکاری با معلمان باشند (جهانبخشی، ۱۴۰۳).

۳) پاسخ سؤال سوم، معلمان تفاوت در شیوه برخورد دانش‌آموزان با تکالیف را به چه عواملی نسبت می‌دهند و چگونه آن را تحلیل می‌کنند؟

جدول ۴. داده‌ها و کدگذاری پیرامون چگونگی برخورد دانش‌آموزان در رابطه با تکالیف

مضامین اصلی	مضامین فرعی	نمونه‌ای از متون یا داده اصلی
برخورد دانش‌آموزان با تکالیف	شخصیت دانش‌آموز	«دانش‌آموزانی که شخصیت مسئولیت‌پذیرتری دارند، با تکالیف شب با جدیت بیشتری برخورد کرده و سعی می‌کنند آن‌ها را به بهترین نحو انجام دهند»
	محیط خانوادگی	«دانش‌آموزانی که با مشکلات خانوادگی مواجه هستند، نمی‌توانند به‌طور کامل بر روی تکالیف خود تمرکز کنند»
	تجربه‌های یادگیری گذشته	«تجارب گذشته، نگرش فعلی و برخورد امروز نگرش آینده را می‌سازد»

معلمان با تفاوت‌های چشمگیری در نحوه برخورد دانش‌آموزان با تکالیف مواجه می‌شوند. این‌ها، نه تنها نشان‌دهنده تنوع در ویژگی‌های شخصیتی و شرایط محیطی دانش‌آموزان است، بلکه بازتابی از تجربه‌ها، انگیزه‌ها و حمایت‌های موجود در محیط زندگی و تحصیلی آن‌ها نیز به شمار می‌رود. در این بخش، به بررسی برداشت‌های معلمان از عوامل مؤثر بر این تفاوت‌ها پرداخته می‌شود. نقش عوامل زیر در نحوه برخورد دانش‌آموزان با تکالیف شب مورد توجه قرار گرفته است: شخصیت دانش‌آموز، محیط خانوادگی، انگیزه و تجربه‌های گذشته است.

۳-۱. شخصیت دانش آموز

برخورد دانش آموزان نسبت به تکالیف متفاوت است (Kambona, 2024). معلمی بیان کرده: «دانش آموزانی که شخصیت مسئولیت پذیری دارند، با تکالیف شب با جدیت بیشتری برخورد کرده و سعی می کنند، آن ها را به بهترین نحو انجام دهند». علاوه بر این، برخی معلمان به تأثیر ویژگی های شخصیت خلاق و کنجکاو بر نحوه برخورد با تکالیف اشاره می کنند. معلمی اظهار داشته که: «دانش آموزان خلاق و کنجکاو به دنبال راه های جدید و متفاوت برای انجام تکالیف بوده و از فرصت های یادگیری نوآورانه استقبال می کنند». این بیان، نشان دهنده تأثیر مثبت شخصیت خلاق و کنجکاو بر انجام تکالیف شب، به صورت خلاقانه و نوآورانه است. همچنین، برخی معلمان به تأثیر شخصیت های مضطرب و استرس پذیر بر نحوه برخورد دانش آموزان با تکالیف شب توجه دارند. یکی از معلمان اشاره کرده است: «دانش آموزانی که به راحتی استرس می گیرند، ممکن است به تکالیف شب با نگرانی و اضطراب بیشتری برخورد کنند و نیاز به حمایت و راهنمایی بیشتری داشته باشند». یکی از معلمان اشاره کرده: «برخی دانش آموزان برخلاف سایرین از تکالیف مهارتی و نوآورانه و عملکردی استقبال نمی کنند».

۳-۲. محیط خانوادگی

یکی از معلمی بیان کرد: «دانش آموزانی که در محیط های خانوادگی حمایت کننده رشد می کنند، به تکالیف شب با انگیزه و تعهد بیشتری برخورد می کنند». برخی معلمان به تأثیر مشکلات و تنش های خانوادگی بر نحوه برخورد دانش آموزان با تکالیف شب اشاره کرده اند. یکی از معلمان اظهار داشته است: «دانش آموزانی که با مشکلات خانوادگی مواجه هستند، ممکن است، نتوانند به طور کامل بر روی تکالیف خود تمرکز کنند و نیاز به حمایت اضافی دارند». معلمی دیگر اشاره کرده: «دانش آموزانی که والدین شان به تکالیف آن ها توجه می کنند و در این فرآیند مشارکت دارند، معمولاً نتایج بهتری در انجام تکالیف کسب می کنند».

۳-۳. تجربه های یادگیری گذشته

یکی از معلمان اظهار داشته: «دانش آموزانی که در گذشته تجارب موفق در یادگیری و انجام تکالیف داشته اند، با اعتماد به نفس بیشتری به تکالیف پرداخته و نتایج بهتری کسب می کنند». در مقابل، دانش آموزانی که تجربه های منفی در گذشته داشته اند، معمولاً با ترس و استرس بیشتری به تکالیف نگاه می کنند؛ این موضوع ممکن است، باعث کاهش کیفیت انجام تکالیف شود. یکی از معلمان اشاره کرده: «دانش آموزانی که تجربه های منفی در گذشته داشته اند، معمولاً با ترس و استرس بیشتری به تکالیف نگاه می کنند. از ابتدا احساس ضعف و ناتوانی در انجام تکالیف دارند». در نهایت می توان گفت که تجارب گذشته، نگرش فعلی و برخورد امروز نگرش آینده را شکل می دهد.

۴) پاسخ سؤال چهارم، معلمان، تجربه دانش آموزان پیرامون تکالیف را چگونه بیان می کنند؟

جدول ۵. جدول داده ها و کدگذاری پیرامون تجربه دانش آموزان در رابطه با تکالیف

نمونه ای از متون یا داده اصلی	مضامین فرعی	مضامین اصلی
«دانش آموزان با انجام تکالیف به مرور مدیریت زمان را یاد گرفته و سعی می کنند در کارهای خود منظم تر می شوند»	مدیریت زمان و نظم	تجربه دانش آموزان از تکالیف
«در سپردن تکلیف به دانش آموزان، آنان موظف شده تا تکالیف را انجام داده و به مرور مسئولیت پذیر بار می آیند»	مسئولیت پذیری	
«زمانی که دانش آموزان تکالیف را به تنهایی انجام می دهند، یاد می گیرند که کارهای خودشان را به صورت شخصی انجام می دهند»	استقلال	

نمونه‌ای از متون یا داده اصلی	مضامین فرعی	مضامین اصلی
«تکالیف عامل تثبیت و تعمیق مطالب تدریس‌شده در کلاس درس هستند»	تثبیت و تعمیق یادگیری	
«دانش‌آموزان تکالیف حجیم را انجام نداده و یا بی‌کیفیت انجام می‌دهند و در برابر تکالیف زیاد مقاومت داشته و غر می‌زنند»	حجم تکالیف	
«دانش‌آموزان رغبت بسیار بالایی نسبت به تکالیفی دارند که به‌صورت مهارت محور انجام می‌شود»	تکالیف مهارت‌محور	

تکالیف، همواره مورد توجه معلمان و پژوهشگران آموزشی بوده است. در این میان، تجربیات دانش‌آموزان را از انجام تکالیف و نحوه بیان این تجربیات توسط معلمان می‌توان دیدگاهی روشن‌تر از تأثیرات تکالیف بر فرآیند ارائه کند. معلمان از جنبه‌هایی به نقش تکالیف اشاره کرده‌اند، از جمله تقویت مهارت‌های مدیریت زمان و نظم، مسئولیت‌پذیری و استقلال دانش‌آموزان؛ تکالیف نقش قابل‌توجهی در تثبیت تعلیمات ایفا کرده و به دانش‌آموزان کمک می‌کند، مفاهیم درسی را به‌طور دقیق‌تر و کامل‌تری درک کنند. با این حال، چالش‌هایی نیز در این زمینه وجود دارد، از جمله‌های زیاد تکالیف که می‌توانند، منجر به کاهش کیفیت آن‌ها شوند. در مقابل، تکالیف مهارتی از جذابیت و استقبال بیشتر دانش‌آموزان برخوردار است. در ادامه، به بررسی دیدگاه معلمان پیرامون تجربیات دانش‌آموزان از تکالیف و تأثیرات مختلف آن بر جنبه‌های کیفیت و انگیزش پرداخته و نقش تکالیف در بهبود آموزش را تحلیل می‌کنیم.

۴-۱. مدیریت زمان و نظم

یکی از معلمان بیان داشته: «تکالیف به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا یاد بگیرند، چگونه وقت خود را مدیریت کرده و فعالیت‌های خود را برنامه‌ریزی کنند». معلمان معتقدند که تکلیف شب به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا نظم و ترتیب در کارهای خود را بیاموزند و به اهمیت انجام وظایف به‌موقع و به‌صورت منظم پی ببرند. معلمي بیان کرده: «تکلیف باعث می‌شود، دانش‌آموزان به‌مرور یاد بگیرند که چگونه کارهای خود را به ترتیب انجام دهند و از به‌هم‌ریختگی و آشفتگی جلوگیری کنند». یکی از معلمان اظهار داشته که: «دانش‌آموزانی که به‌طور منظم تکالیف خود را انجام می‌دهند، عادات به مطالعه پیدا می‌کنند و به اهمیت مداومت و پشتکار در انجام وظایف پی می‌برند».

۴-۲. مسئولیت‌پذیری

اکثر معلمان بیان داشتند: «تکالیف به دانش‌آموزان یاد می‌دهد که چگونه مسئولیت‌های خود را بپذیرند و آن‌ها را به بهترین نحو انجام دهند».

۴-۳. مستقل شدن و استقلال دانش‌آموز

یکی از معلمان بیان کرده که: «تکالیف به دانش‌آموزان این امکان را می‌دهد که با تلاش و کوشش خود به اهدافشان دست یابند و احساس خودکارآمدی و اعتماد به نفس بیشتری پیدا کنند». یکی از معلمان اظهار داشته است: «تکلیف شب باعث می‌شود، دانش‌آموزان با مسائل مختلف روبه‌رو شوند و یاد بگیرند که چگونه به تنهایی آن‌ها را حل کنند».

۴-۴. تثبیت و تعمیق یادگیری

یکی از معلمان بیان کرده: «تکالیف به دانش‌آموزان فرصت می‌دهد تا مطالبی که در کلاس یاد گرفته‌اند را مرور و از این طریق به تثبیت و تقویت یادگیری‌شان منجر شود». معلمان معتقدند که تکلیف به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا مفاهیم و موضوعات درسی را به‌طور عمیق‌تری درک کنند. یکی از معلمان اشاره کرده است: «انجام تکالیف شب باعث می‌شود، دانش‌آموزان به جزئیات بیشتری از مفاهیم درسی پی ببرند و آن‌ها را بهتر درک کنند». یکی از معلمان اظهار داشته: «تکالیف باعث می‌شود تا یادگیری عمق پیدا کند و مطالب تدریس‌شده در ذهن دانش‌آموز بنشیند؛ از طرفی تکالیف عامل درگیری بیشتر ذهن دانش‌آموزان با مطلب است». در نتیجه از دیدگاه معلمان، تکالیف منجر به تثبیت و تعمیق مطالب درسی می‌شود (سلیمی و همکاران، ۱۴۰۳).

۴-۵. حجم تکالیف

یکی از معلمان بیان کرده: «دانش‌آموزان که با حجم زیادی از تکالیف مواجه می‌شوند، اغلب انگیزه‌شان برای انجام آن‌ها کاهش می‌یابد و ممکن است، به‌طور کلی از انجام تکالیف صرف‌نظر کنند». معلمان معتقدند که حجم زیاد تکالیف می‌تواند، منجر به افزایش فشار و استرس دانش‌آموزان شود که در نتیجه ممکن است، برخی از آن‌ها از انجام تکالیف خودداری کنند. عمده معلمان می‌گویند: «حجم تکالیف که زیاد شود، دانش‌آموزان غر می‌زنند، از انجام آن خودداری می‌کنند و اگر تکالیف را انجام دهند، کیفیت کار آنان بسیار پایین خواهد بود».

۴-۶. تکالیف مهارت محور

یکی از معلمان بیان کرده: ن تکالیف مهارت‌محور به دانش‌آموزان این امکان را می‌دهد که مهارت‌های کاربردی خود را تقویت و با چالش‌های واقعی مواجه شوند». یکی از معلمان اظهار داشته: «دانش‌آموزان زمانی که با تکالیف مهارت‌محور مواجه می‌شوند، معمولاً علاقه و انگیزه بیشتری برای انجام آن‌ها دارند». این نشان‌دهنده تأثیر مثبت تکالیف مهارت‌محور، بر افزایش علاقه و انگیزه یادگیری دانش‌آموزان است. معلمان بیان می‌کنند که دانش‌آموزان از تکالیف مهارت‌محور، استقبال بیشتری می‌کنند. یکی از معلمان اشاره کرده است: «دانش‌آموزان به دلیل جذابیت و چالش‌برانگیز بودن تکالیف مهارت‌محور، استقبال بیشتری از این نوع تکالیف نشان می‌دهند».

۵) پاسخ سؤال پنجم، معلمان چه چالش‌هایی را در مواجهه با تکالیف، تجربه می‌کنند؟
جدول ۶. داده‌ها و کدگذاری پیرامون چالش‌های تکلیف شب از دیدگاه معلمان

مضامین اصلی	مضامین فرعی	نمونه‌ای از متون یا داده اصلی
	تفاوت‌های فردی	«تفاوت شخصیتی دانش‌آموزان چالشی است که در طراحی تکالیف باید در نظر گرفت»
چالش‌های تکلیف شب	تفاوت در محیط خانوادگی	«دانش‌آموزانی که بستر مناسبی در محیط خانوادگی دارند، تکالیف را با کیفیت بهتری انجام می‌دهند»
	کمبود زمان	«زمان کم مانع ارزیابی و بازخورد نسبت به تکالیف است»
	تعداد دانش‌آموزان	«تعداد دانش‌آموزان که زیاد می‌شود، دیگر نمی‌توان بازخورد مناسب و ارزیابی باکیفیتی نسبت به تکالیف داشته باشیم»

معلمان در اجرای فرآیند تکالیف با چالش‌های متعددی روبه‌رو هستند که بر روی آموزش تأثیر می‌گذارد. یکی از چالش‌های اصلی معلمان، تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان است که شامل تفاوت‌ها، علایق، انگیزه‌ها و شرایط خانوادگی می‌شود. این تفاوت‌ها می‌تواند، در نحوه انجام و کیفیت تکالیف تأثیرگذار باشد. علاوه بر این، تفاوت‌های اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی نیز برای موفقیت دانش‌آموزان در انجام تکالیف نقش دارند. کمبود زمان در ارزیابی تکالیف، تعداد بالای دانش‌آموزان در کلاس‌های درس و تراکم آن‌ها، تأثیرات منفی بر کیفیت بازخوردها و توجه به نیازهای فردی دانش‌آموزان می‌گذارد. در ادامه، به بررسی چالش‌ها و تأثیر آن‌ها بر انجام تکالیف توسط دانش‌آموزان و نقش معلمان در مدیریت این مشکلات می‌پردازیم.

۵-۱. تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان

معلمان در ارتباط با تکلیف شب با چالش‌های مختلفی روبرو می‌شوند که یکی از اصلی‌ترین آن‌ها تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان است. این تفاوت‌ها شامل سطوح مختلف توانایی‌ها، علایق و انگیزه‌ها، شرایط خانوادگی و محیطی و سبک‌های یادگیری مختلف می‌شود. دانش‌آموزان دارای سطوح مختلفی از توانایی‌ها و استعدادها هستند. برخی دانش‌آموزان

به راحتی قادر به انجام تکالیف شب هستند، در حالی که دیگران با دشواری‌هایی مواجه می‌شوند (Kambona, 2024). یکی از معلمان بیان کرده است: «برخی دانش‌آموزان به سرعت و با دقت تکالیف خود را انجام می‌دهند، اما دیگران نیاز به زمان بیشتری دارند. یکی از معلمان اظهار داشته است: «دانش‌آموزانی که به موضوعات خاصی علاقه دارند، با انگیزه بیشتری به انجام تکالیف مرتبط با آن موضوعات می‌پردازند». یکی از معلمان اشاره کرده است: «دانش‌آموزانی که از حمایت و تشویق والدین خود برخوردارند، معمولاً انگیزه بیشتری برای انجام تکالیف شب دارند». یکی از معلمان اشاره کرده است: «تکالیفی که متناسب با سبک‌های یادگیری مختلف طراحی می‌شوند، می‌توانند به بهبود عملکرد دانش‌آموزان کمک کنند».

۵-۲. تفاوت در سطح خانوادگی دانش‌آموزان

یکی از معلمان بیان کرده: «دانش‌آموزانی که در خانواده‌های مرفه زندگی می‌کنند، معمولاً به راحتی تکالیف خود را انجام می‌دهند». یکی از معلمان اظهار داشته: «دانش‌آموزانی که والدینشان به تحصیل اهمیت می‌دهند، معمولاً انگیزه بیشتری برای انجام تکالیف دارند». یکی از معلمان اشاره کرده است: «دانش‌آموزانی که در خانواده‌های پرتنش زندگی می‌کنند، معمولاً دچار افت تحصیلی و مشکلات در انجام تکالیف می‌شوند».

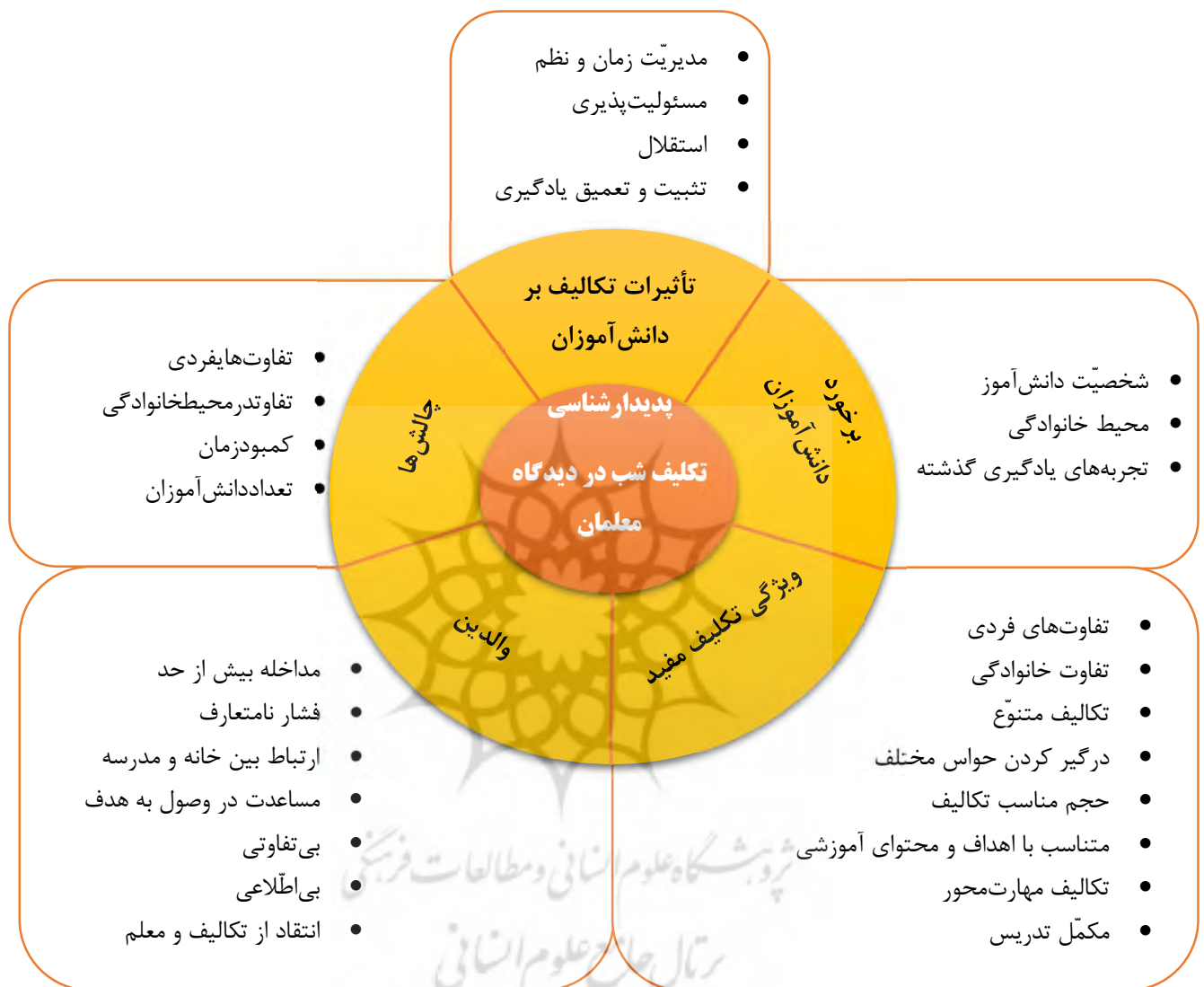
۵-۳. کمبود زمان

یکی از معلمان بیان کرده است: «دانش‌آموزان معمولاً با تکالیف متعددی از دروس مختلف مواجه هستند که زمان کافی برای انجام دقیق آن‌ها را ندارند». این وضعیت می‌تواند منجر به استرس و کاهش انگیزه دانش‌آموزان شود. دانش‌آموزان علاوه بر تکالیف، ممکن است در فعالیت‌های خارج از مدرسه مانند ورزش، هنر، یا کارهای خانگی نیز شرکت کنند که زمان آنان را محدود می‌کند. یکی از معلمان اظهار داشته است: «برخی دانش‌آموزان به دلیل شرکت در فعالیت‌های خارج از مدرسه وقت کافی برای انجام تکالیف شب ندارند». یکی از معلمان اشاره کرده است: «طراحی تکالیف مناسب، ارزیابی و بازخورد درباره تکالیف، نیازمند زمان است که متأسفانه در مدرسه با کمبود زمان مواجهیم».

۵-۴. تعداد بالای دانش‌آموزان

یکی از معلمان بیان کرده است: «وقتی تعداد دانش‌آموزان زیاد است، زمان کافی برای بررسی و ارائه بازخورد به تکالیف شب تمامی دانش‌آموزان وجود ندارد». یکی از معلمان اظهار داشته: «وقتی تعداد دانش‌آموزان زیاد است، نمی‌توانم به هر یک از دانش‌آموزان به صورت فردی کمک کنم». یکی از معلمان اشاره کرده است: «در کلاس‌هایی که با تعداد زیاد دانش‌آموزان مواجهیم، مدیریت کلاس و حفظ نظم و انضباط بسیار دشوار است». یکی از معلمان بیان کرده است: «در کلاس‌های پرجمعیت، دانش‌آموزان فرصت کمتری برای تعامل و مشارکت فعال در کلاس دارند».

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

شکل ۱. تجارب زیسته معلمان در رابطه با طراحی و ارزیابی تکالیف دانش آموزان

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر، با هدف بررسی تجارب زیسته معلمان مقطع ابتدایی از طراحی و ارزیابی تکالیف درسی و با روش پدیدارشناسی، به دنبال دستیابی به درک عمیق‌تر پیرامون ویژگی‌های تکالیف مفید، چالش‌ها، نحوه برخورد والدین و دانش‌آموزان با تکالیف از دیدگاه معلمان ابتدایی صورت پذیرفته است. با توجه به نقش کلیدی تکالیف در فرایند یادگیری دانش‌آموزان، درک تجربیات معلمان، می‌تواند به بهبود کیفیت آموزش و طراحی و ارزیابی تکالیف به نحو مؤثرتر کمک کند. تکالیف شب، اگرچه به‌عنوان ابزاری سنتی در فرایند آموزش شناخته می‌شود، اما نقش‌های چندگانه و پیچیده‌ای در ساختار یادگیری دانش‌آموزان ایفا می‌کند. از یک‌سو، تکالیف می‌تواند به تثبیت و تقویت مفاهیم تدریس‌شده در کلاس

کمک کرده و فرصتی را برای تمرین و مرور آموخته‌ها فراهم کند. از سوی دیگر، تکالیف شب، در صورت طراحی نامناسب یا تحمیل حجم بالای وظایف، می‌تواند منجر به بروز پیامدهای منفی شود. از جمله این پیامدها می‌توان به خستگی، استرس، کاهش انگیزه و تعارضات خانوادگی اشاره کرد.

نتایج این تحقیق، پیرامون ویژگی‌های تکالیف مفید از منظر معلمان ابتدایی، بدین صورت است که در طراحی تکالیف باید به تفاوت‌های فردی، تفاوت‌های خانوادگی، توجه به درگیر کردن حواس مختلف، طراحی تکالیف متنوع، حجم مناسب در طراحی تکالیف، تناسب تکالیف با اهداف آموزشی، طراحی تکالیف مهارت محور و طراحی تکالیفی که مکمل تدریس باشند، توجه شود.

نتایج این تحقیق با پژوهش سلیقه‌دار (۱۴۰۰)، همسو است؛ زیرا هر دو مطالعه بر اهمیت طراحی تکالیف متناسب با تفاوت‌های فردی و خانوادگی دانش‌آموزان تأکید کرده‌اند و تفاوت یافته‌ها در نحوه احصاء یافته‌ها است؛ در این پژوهش با استفاده از روش پدیدارشناسی، به درک جدیدی از تجربیات معلمان دست یافته‌ایم.

پیرامون چگونگی دیدگاه معلمان درباره ارتباط والدین با دانش‌آموزان در رابطه با تکالیف، این پژوهش نشان می‌دهد که تعامل مثبت بین معلمان، والدین و دانش‌آموزان نقش کلیدی در موفقیت تکالیف دارد. والدین باید از مداخله بیش از حد خودداری کرده و به جای آن، فضایی حمایتی برای دانش‌آموزان فراهم آورند. برگزاری جلسات آموزشی برای آشنایی والدین با نقش صحیح آن‌ها در فرآیند تکالیف، می‌تواند مؤثر باشد. فشار نامتعارف و مداخله بیش از حد در نوشتن تکالیف، بی‌تفاوتی و بی‌اطلاعی از شیوه‌های جدید تدریس و مطالب درسی جدید، انتقاد از تکالیف و معلم، نقش ارتباطی میان خانه و مدرسه و نقش تسهیل‌گری در وصول به اهداف آموزشی نحوه برخورد والدین در رابطه با تکالیف دانش‌آموزان را از دیدگاه معلمان ابتدایی توصیف می‌کند. این نتایج با پژوهش آریزی (۱۳۹۹) و پژوهش رحیمی، شیربند و اسعدی (۱۳۹۸) و پژوهش رستگاریان، بهشتی‌فر (۱۴۰۱) همسو است؛ زیرا هر دو مطالعه به نقش مداخله‌گرایی والدین و تأثیر آن بر عملکرد دانش‌آموزان اشاره کرده‌اند.

در این پژوهش معلمان ابتدایی، پیرامون تأثیرات تکالیف بر دانش‌آموزان به مواردی همچون مدیریت زمان، مسئولیت‌پذیری، مستقل شدن دانش‌آموزان و تثبیت و تعمیق یادگیری اشاره کردند. این یافته‌ها با پژوهش سلیمی و همکاران (۱۴۰۳) و بدری گرگری، منصوری و فرجیان (۱۳۹۴) همسویی دارد. تمامی این مطالعات بر نقش تکالیف در تقویت مهارت‌های فردی و یادگیری عمیق‌تر دانش‌آموزان تأکید کرده‌اند.

در این پژوهش، معلمان ابتدایی پیرامون چگونگی تجربه دانش‌آموزان در مواجهه با تکالیف، عواملی همچون تجربه‌های یادگیری گذشته، محیط خانوادگی و سبک شخصیتی دانش‌آموزان را به عنوان عوامل مؤثر بر نحوه برخورد دانش‌آموزان با تکالیف معرفی کردند. این نتایج با یافته‌های پژوهش دلفان بیرانوند، رشید و یعقوبی (۱۳۹۷) و مقاله امینی‌خوئی و بنی‌طالبی دهکردی (۱۴۰۰) همخوانی دارد، چراکه هر دو مطالعه بر نقش کلیدی عوامل فردی و محیطی در شکل‌گیری رفتار دانش‌آموزان نسبت به تکالیف تأکید کرده‌اند.

در این پژوهش پیرامون چالش‌های مربوط به تکالیف، به این نتیجه رسیدیم که معلمان ابتدایی عواملی همچون تفاوت‌های فردی و خانوادگی دانش‌آموزان، کمبود زمان و کثرت دانش‌آموزان را به عنوان چالش‌های اصلی در طراحی و ارزیابی تکالیف معرفی کردند. این یافته‌ها با نتایج پژوهش جعفری، پاک‌نژاد و رجب‌لوخرم (۱۴۰۳) و مطالعه Kambona (2024) مطابقت دارد، چراکه هر دو پژوهش به دشواری‌های ناشی از تنوع نیازهای دانش‌آموزان و محدودیت‌های زمانی در فرآیند طراحی تکالیف اشاره کرده‌اند.

پژوهش حاضر تأکید می‌کند که تکالیف شب، اگر به درستی طراحی و مدیریت شوند، می‌توانند به عنوان ابزاری ارزشمند در خدمت فرآیند یادگیری قرار گیرند. طراحی متناسب با توانایی‌ها و نیازهای فردی دانش‌آموزان، تنظیم حجم مناسب تکالیف توجه به ابعاد انگیزشی و جذابیت آن‌ها از جمله عوامل کلیدی برای افزایش کارآمدی تکالیف شب است. معلمان می‌توانند با طراحی خلاقانه و متنوع تکالیف، جذابیت آن‌ها را افزایش دهند و از رویکردهای شخصی‌سازی شده برای

پاسخگویی به نیازهای دانش‌آموزان استفاده کنند. همچنین، تعامل مداوم با والدین برای آگاهی‌بخشی و جلب مشارکت مثبت آن‌ها ضروری است. والدین باید از مداخله بیش‌ازحد در انجام تکالیف خودداری کرده و به‌جای آن، فضایی حمایتی برای دانش‌آموزان فراهم آورند. برگزاری جلسات آموزشی برای آشنایی والدین با نقش صحیح آن‌ها در فرآیند تکالیف، می‌تواند مؤثر باشد. سیاست‌گذاران آموزشی با بازنگری در سیاست‌های مرتبط با حجم و کیفیت تکالیف شب و ارائه راهنمایی جامع به معلمان و مدارس می‌تواند به بهبود اثربخشی این پدیده کمک کند.

در پژوهش‌های موجود، پژوهشگران بیشتر به جنبه‌های کمی و آموزشی تکلیف پرداخته‌اند؛ اما تجربه‌های زیسته دانش‌آموزان، والدین و معلمان کمتر مورد توجه قرار گرفته و به‌نوعی مغفول واقع شده است. یکی از محدودیت‌های پژوهش حاضر، در عین کثرت منابع و تحقیقات صورت گرفته در این خصوص، پژوهشگران از روش پدیدارشناسی کمتر استفاده کرده و تکالیف از دیدگاه معلمان کمتر بررسی شده و با روش کیفی فلسفی، کمتر تحقیقی صورت گرفته است. پژوهش‌های آینده می‌توانند به بررسی تأثیرات بلندمدت اصلاحات در طراحی تکالیف شب بر عملکرد تحصیلی و سلامت روان دانش‌آموزان پرداخته و همچنین، مطالعه تعاملات بین معلمان، والدین و دانش‌آموزان در فرآیند انجام تکالیف می‌تواند به شناسایی راهکارهای مؤثرتری منجر شود.

مشارکت نویسندگان

همه نویسندگان به‌طور مساوی و در تمام مراحل نگارش این مقاله مشارکت داشته‌اند.

تشکر و قدردانی

از همه مصاحبه‌شوندگان و تمامی کسانی که ما را در نوشتن این مقاله یاری کردند تشکر می‌کنیم.

تعارض منافع

هیچ‌گونه تعارض منافع توسط نویسندگان بیان نشده است.

منابع

- امینی‌خوئی، فیروز، بنی‌طالبی‌دهکردی، بهاره (۱۴۰۰). بررسی ارتباط بین تیپ‌های شخصیتی و سبک یادگیری در دانشجویان رشته حسابداری با استفاده از نظریه سبک یادگیری کلب. دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت. ۱۰(۳۸). ۲۵۳-۲۴۱.
- آریزی، محسن (۱۳۹۹). نقش والدین در امور تحصیلی فرزندان. رشد آموزش مشاور مدرسه. ۱۶(۲). ۱۴-۱۵.
- باقری، خسرو (۱۴۰۰). تکالیف درسی و رنج شیرین. ماهنامه تخصصی اولیاء و مربیان پیوند، ۴۳(۴۸۲)، ۱۴-۱۶.
- سجادی، نرگس‌السادات و توسلی، طیبه (۱۳۸۹). رویکردها و روش‌های پژوهش در فلسفه تعلیم و تربیت. تهران: موسسه مطالعات فرهنگی و اجتماعی.
- بردقبرجه، حلیم، مهرانی، هرمز، دیده‌خانی، حسین و سمیعی، روح‌الله (۱۴۰۱). مطالعه رفتار مصرف آنلاین انواع سبک‌های زندگی الکترونیکی در جامعه ایران با روش کیفی جیورجی. جامعه‌شناسی سیاسی ایران. ۵(۴)، ۷۱-۱۰۶.
- پایدار، زهرا، ابوالوفایی، طیبه، ابوالوفایی، کلثوم و اسدی‌جویی، الهه (۱۴۰۲). اثرات تکلیف شب برای دانش‌آموزان، یک مرور نظام‌مند. مجموعه مقالات اولین همایش بین‌المللی معلمان برتر و مدارس پیشرو در هزاره سوم، بوشهر.
- جعفری، محمدعلی، پاک‌نژاد، محمدعلی و رجبلوخرم، اسلامعلی (۱۴۰۳). تکلیف شب و نقش آن در یادگیری دانش‌آموزان. سومین کنفرانس ملی تازه‌های روانشناسی تکاملی و تربیتی. بندرعباس.

جهانبخشی، ناهید(۱۴۰۳). نقش خانواده و مدرسه در پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان. اختلالات جنسی و روان‌شناختی(روانشناسی مرضی با تأکید بر اختلال‌های جنسی). ۲(۱)، ۲۰۲-۲۲۰.

خنیفر، حسین و مسلمی، ناهید(۱۳۹۷). اصول و مبانی روش‌های پژوهش کیفی. ج ۱. تهران: نگاه دانش.

رحیمی، مهدی، شیربند، الهام و اسعدی، سمانه(۱۳۹۸). بررسی رابطه کیفیت مشارکت والدین در انجام دادن تکالیف درسی با عملکرد تحصیلی در حوزه خواندن دانش‌آموزان پایه ششم. خانواده و پژوهش. ۱۶(۴)، ۶۵-۸۲.

رستگاریان، حامد و بهشتی‌فر، سارا(۱۴۰۱). بررسی مزایا، معایب و برخی از عوامل مؤثر بر تکالیف درسی. اولین کنفرانس روانشناسی، علوم تربیتی، علوم اجتماعی و علوم انسانی. لیدز- انگلستان.

سلیقه‌دار، لیلا(۱۴۰۰). طراحی مناسب بسته یادگیری تلفیقی. ماهنامه رشد فناوری آموزشی. ۳۷(۲۹۷)، ۷-۹.

سلیمانی‌شاد، معصومه، مزیدی، زینب و خادمی، محدثه(۱۴۰۳). بررسی نقش تکلیف شب در یادگیری و پیشرفت دانش‌آموزان. ششمین همایش ملی پژوهش‌های حرفه‌ای در روانشناسی و مشاوره از نگاه معلم. هرمزگان.

سلیمی، شهین، کریمی، هیوا، حسینی، سیده ماریه و عبدی‌سراء، کردستان(۱۴۰۳). تکلیف شب و نقش آن در تثبیت و تعمیق یادگیری در دانش‌آموزان. اولین همایش ملی نگرش‌های نوین در مسائل آموزش و پرورش. رامشیر، ۱-۲۳.

عابدی، منیره و نصرافهانی، احمدرضا(۱۳۹۳). اصول اخلاقی پژوهش از منظر نهج‌البلاغه. مطالعات معرفتی در دانشگاه اسلامی. ۱۸(۵۹)، ۲۹۷-۳۱۲.

گال، مردیت‌دی، بورگ، والتر آر و گال، جویس‌پی(۱۳۸۶). روش‌های تحقیق کمی و کیفی در علوم تربیتی و روانشناسی. ج ۲. ترجمه جمعی از مؤلفان زیر نظر دکتر احمدرضا نصرافهانی. تهران: سمت.

گرگانی، نرگس و دهقانی، مرضیه(۱۴۰۰). شناسایی ابعاد و مؤلفه‌های تدریس اثربخش در آموزش مجازی اضطرابی از نگاه معلمان دوره ابتدایی در دوره پاندمی کووید ۱۹. پژوهش‌های آموزش و یادگیری. ۱۸(۲)، ۱۵۷-۱۸۰.

گهتوئی، فرشاد، ملک‌محمدی، عارف و منصوریان، احسان(۱۳۹۸). جایگاه تکالیف درسی در پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان. خراسان رضوی: جالیز.

محبی‌امین، امینه و جبله، رضا(۱۳۹۹). روایت معلمان دوره ابتدایی درباره طرح حذف مشق شب و جایگزینی تکالیف مهارت‌محور: پژوهشی با رویکرد کیفی. رویکردهای نوین آموزشی. ۲(۳۲)، ۸۱-۹۶.

مدنی، سید احمد، امینی، محمد و کاشانیان، لیلی(۱۴۰۱). واکاوی دیدگاه‌ها و عملکرد معلمان در زمینه تکلیف‌دهی به دانش‌آموزان در پایه‌های دوره اول ابتدایی. مطالعات آموزشی و آموزشگاهی، ۱۱(۲)، ۳۸۹-۴۱۸.

نقدی، سجاد و جدی، رقیه(۱۴۰۲). تحلیل پدیدارشناسی فضای حاکم بر آموزش حسابداری بخش عمومی از دیدگاه دانش‌آموختگان رشته حسابداری بخش عمومی. بررسی‌های حسابداری و حسابرسی. ۳۱(۴)، ۷۹۴-۸۱۶.

نوری‌ساری، زهره(۱۳۹۸). اهداف تکلیف‌شب و نقد آن از دیدگاه معلمان مقطع ابتدایی آموزش‌وپرورش ناحیه یک شهرقم. پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد. استاد راهنما: طیبه توسلی. گروه علوم‌تربیتی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه قم.

References

- Amini-Khoei, F., & Bani-Talebi-Dehkordi, B. (2021). the relationship between personality types and learning styles in accounting students using Kolb's learning style theory. *Knowledge of Accounting and Auditing Management*. 10(38). 241-253. [In Persian]
- Anderson, V. (2010). The experience of night shift registered nurses in an acute care setting: a phenomenological study Montana State UniversityBozeman, *College of Nursing*. <https://scholarworks.montana.edu/handle/1/837>

- Arbazi, M. (2020). The role of parents in children's educational affairs. *Growth of School Counselor Education*. 16(2). 14-15. [In Persian]
- Bagheri, K. (2021). Homework and the Sweet Pain. *Specialized Monthly of Parents and Teachers, Peyvand*, 43(482), pp. 14-16. [In Persian]
- Bagheri, K., & Sajadiyeh, N., & Tavassoli, T. (2010). *Approaches and Research Methods in the Philosophy of Education*. (First Edition). Tehran: Institute for Cultural and Social Studies. [In Persian]
- Bhatia, R., Sayed, A. (2024). a study of the parents' perspective on the effects of heavy bags and homework on the well-being of primary-grade students. 127-147.
- Bordi-Gorjeh, H., & Mehrani, H., & Didehkani, H., & Samiei, R. (2022). Study of Online Consumption Behavior of Various Electronic Lifestyles in Iranian Society Using Giorgi's Qualitative Method. *Iranian Political Sociology*, 5(4), pp. 71-106. [In Persian]
- Broome, R. (2011). *Descriptive phenomenological psychological method: An example of a methodology section from doctoral dissertation*. San Francisco, California: Saybrook University.
- Calarco, J.; & Horn, I.; & Chen, G. (2022). "You Need to Be More Responsible": The Myth of Meritocracy and Teachers' Accounts of Homework Inequalities. *Educational Researcher*. 51(8). 515-523.
<https://doi.org/10.3102/0013189x221111337>.
- Cooper, H. (1989). *Homework*. Longman. <https://doi.org/10.1037/11578-000>
- Cooper, H., & Lindsay, J., & Nye, B. (2000). Homework in the Home: How Student, Family, and Parenting-Style Differences Relate to the Homework Process. *Contemporary Educational Psychology*. 25(4). 464-487.
<https://doi.org/10.1006/ceps.1999.1036>
- Cooper, H., & Lindsay, J., & Nye, B., & Greathouse, S. (1998). Relationships among attitudes about homework, amount of homework assigned and completed, and student achievement. <https://doi.org/10.1037/0022-0663.90.1.70>
- Cooper, H., & Robinson, J., & Patall, E. (2006). Does homework improve academic achievement? A synthesis of research, 1987-2003. *Review of Educational Research*, 76(1). 1-62.
- Corno, L. (1996). Homework Is a Complicated Thing. *Educational Researcher*. 25(8). 27-30.
<https://doi.org/10.2307/1176489>
- Corno, L., & Xu, J. (2004). Homework as the Job of Childhood. *Theory into Practice, Ohio State University College of Education*, 43(3), 227-233.
- Creswell, J. (1998). *Qualitative inquiry and research design: choosing among five approaches*. London: Sage publications.
- De Castro, A. (2003). Introduction to Giorgi's existential phenomenological research method. *Psicología de la Caribe*. 11(11). 45 -56. <https://doi.org/10.33361/RPQ.2018.v.6.n.11.228>
- Deysolong, J. (2023). Investigating the Effects of Homework on Student Learning and Academic Performance. *The Journal of Experimental Education*.
<https://doi.org/10.6084/m9.figshare.23002418>
- Ergen, Y., & Durmuş, M. (2021). The experiences of classroom teachers on the homework process in teaching mathematics: An interpretative phenomenological analysis. *Journal of Pedagogical Research*, 5(1). 293-314. <https://doi.org/10.33902/JPR.2021167935>
- Ergen, y., & Durmuş, M. (2021). The experiences of classroom teachers on the homework process in teaching mathematics: An interpretative phenomenological analysis. *Journal of Pedagogical Research* 5(1). 293-314. <https://doi.org/10.33902/JPR.2021167935>
- Flunger, B., & Trautwein, U., & Nagengast, B., & Lüdtke, O., & Niggli, A., & Schnyder, I. (2015). The Janus-faced nature of time spent on homework: using latent profile analyses to predict academic achievement over a school year. *Learning and Instruction*, 39(4). 97-106.
<https://doi.org/10.1016/j.learninstruc.2015.05.008>

- Giorgi A (1975) An application of phenomenological method in psychology. *Duquesne Studies in Phenomenological Psychology*. 2 82-103.
- Giorgi A (1989) One type of analysis of descriptive data: Procedures involved in following a scientific phenomenological method. *Methods*. 1 (3) 39-61.
- Giorgi, A. (2007) Concerning the phenomenological methods of Husserl and Heidegger and their application in psychology. *Collection du Cirp*. 1. 63-78.
- Gonida, E., & Cortina, K. (2014). Parental involvement in homework: Relations with parent and student achievement-related motivational beliefs and achievement. *British Journal of Educational Psychology*. 84(3), 376-396. <https://doi.org/10.1111/bjep.12039>
- Hamed, C. (2024). Homework as an Artifact: Understanding the Assumptions Behind Homework Practices. *International Journal of Research*. 11(3). 56-65. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10783926>
- Kambona, W. (2024). Parents' perspectives on homework practices in pre-primary school children in Tanzania: a phenomenological analysis. *Educational Dimension*. 1-23. <https://doi.org/10.55056/ed.720>
- Lincoln, Y., & Guba, E. (1982). Epistemological and methodological bases of Naturalistic inquiry. *Educational communication and technology journal*. 30(4). 233, 252.
- Ma, X.; & Shen, J.; & Krenn, H.; & Hu, S.; & Yuan, J. (2015). Meta-Analysis of the Relationship Between Learning Outcomes and Parental Involvement During Early Childhood Education and Early Elementary Education. *Educational psychology review*. 28(4). 771–801. <https://doi.org/10.1007/s10648-015-9351-1>.
- Majercikova, J. (2024). A Narrative about Homework in Primary Education – the Perspective of Pedagogical Staff. *Journal of Pedagogy*. 15(1):1-26. <https://doi.org/10.2478/jped-2024-0001>
- Migel, K. (2009). The Lived Experiences of Prenatal Stress and Mind-Body Exercises: Reflections of PostPartum Women [dissertation] Texas.
- Mohibi-Amin, A., & Jabaleh, R. (2020). Narratives of elementary school teachers about the elimination of homework and the replacement of skill-based assignments: A qualitative research. *New Educational Approaches*, 2(32), 81-96. [In Persian] <https://doi.org/10.22108/NEA.2021.125813.1556>
- Nagdi, S., & Jaddi, R. (2023). Phenomenological analysis of the prevailing environment in public sector accounting education from the perspective of public sector accounting graduates. *Accounting and Auditing Reviews*, 31(4), 794-816. <https://doi.org/10.22059/ACCTGREV.2024.376898.1008957>
- Pastoriko, F., & Hidayati, K., & Rasmuin, R. (2019). What the high school students say about mathematics homework. *Jurnal Riset Pendidikan Matematika*. 6(2). 222-232. <https://doi.org/10.21831/jrpm.v6i2.29216>
- Paydar, Z., & Abolwafaei, T., & Abolwafaei, K., & Asadi-Joubi, E. (2023). The effects of homework on students: A systematic review. *Proceedings of the First International Conference of Leading Teachers and Pioneer Schools in the Third Millennium*, Bushehr. [In Persian]
- Qin, K., & Wang, Y. (2025). Maximizing mathematics achievement with less homework time: the role of self-regulated learning components. *European Journal of Psychology of Education*. 14 (25). 1-21. <https://doi.org/10.1007/s10212-024-00920-8>
- Rahmani, L., & Rexhepi, B., & Gatica-Rexhepi, F. (2024). The Importance of Homework for Students in Primary Schools. *International Journal of Religion*. 5(5). 271-285. <https://doi.org/10.61707/jynn4g70>
- Syla, L. (2023). Perspectives of Primary Teachers, Students, and Parents on Homework. *Education Research International*. <https://doi.org/10.1155/2023/7669108>
- Thorkildsen, K., & Raholm, M. (2010) The essence of professional competence experienced by Norwegian nurse students: a phenomenological study. *Nurse education in practice*. 10 (4). 183-188. <https://doi.org/10.1016/j.nepr.2009.08.003>

- Trautwein, U., & Köller, O. (2003). The relationship between homework and achievement - Still much of a mystery. *Educational Psychology Review*. 15(2).
<https://doi.org/10.1023/A:1023460414243>
- Trautwein, U., & Lüdtke, O. (2009). Predicting homework motivation and homework effort in six school subjects: The role of person and family characteristics, classroom factors, and school track. 19(3). 243-258. <https://doi.org/10.1016/j.learninstruc.2008.05.001>
- Warton, P.M. (2001). The forgotten voices in homework: Views of students. *Educational Psychologist*, 36(3), 155-165. https://doi.org/10.1207/S15326985EP3603_2
- Whiting, L. (2001). Analysis of phenomenological data: personal reflections on Giorgi's method. *Nurse Researcher*. 9(2), 60-74. <https://doi.org/10.7748/nr2002.01.9.2.60.c6183>
- Wright, K. (2010). Beliefs of families, students, and teachers regarding homework for elementary-aged children. Dissertation. The Faculty of the graduate school. degree doctor of philosophy exceptional learning.

